De groene gemeente

Ideeën voor een groen gemeentebeleid

Inleiding
Met belangrijke uitdagingen voor de boeg en toenemende bevoegdheden voor gemeenten, kan op lokaal niveau meer dan ooit het verschil worden gemaakt. Want of het nu gaat om natuur, landschap en water, landbouw en veeteelt, energie of mobiliteit, op al deze terreinen hebben gemeenten belangrijke troeven in handen. Ter inspiratie hebben de Brabantse Milieufederatie, Brabants Landschap, Brabants Particulier Grondbezit en Natuurmonumenten hun ideeën voor een groen gemeentebeleid mede in overleg met Staatsbosbeheer op een rijtje gezet.

Natuur, landschap en water
In een groene gemeente is het aangenaam wonen en recreëren en is tegelijkertijd voldoende rust en ruimte voor flora en fauna. Biodiversiteit is de ruggengraat voor een leefbare gemeente en daarom verdienen waardevolle natuur en cultuurlandschappen bescherming en waar mogelijk versterking. Groen en water zijn bovendien bittere noodzaak om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen. Hittestress en hoosbuien zullen in de toekomst toenemen en daar moeten gemeenten nu al op inspelen door te zorgen voor voldoende groen en water in steden en in het buitengebied.

Gemeenten kunnen op de volgende manieren werken aan natuur, landschap en water:

1. Spring zuinig om met de **schaarse ruimte** door eerst bestaande bebouwing en bedrijventerreinen optimaal te benutten voordat nieuwe ontwikkelingen worden toegestaan. Zet bij nieuwe ontwikkelingen in op behoud van zoveel mogelijk groen en ruimhartige compensatie.
2. Maak **landschap** het leidend principe in nieuwe omgevingsplannen. Koppel aan rode investeringen de plicht tot verfraaiing en financiering van het omliggende landschap.
3. Zorg voor bescherming en herstel van **natuur en cultuurlandschap** (zoals zandpaden en landgoederen) en voeg waar mogelijk **nieuwe natuur** toe, bijvoorbeeld in het kader van de groen-blauwe dooradering van het buitengebied (Stika) of het Natuurnetwerk Brabant.
4. Realiseer de **ecologische verbindingszones** die in de gemeente gepland zijn samen met burgers, boeren en buitenlui en ondersteun **burgerinitiatieven** voor natuur.
5. Doe aan **ecologisch en bijvriendelijk groen- en bermbeheer**, zonder gebruik van bestrijdingsmiddelen.
6. Stimuleer in het kader van klimaatadaptie **vergroening** op publieke en particuliere grond, zo nodig door het extra belasten van grote verharde oppervlakten via de rioolheffing.
7. Koppel afvoer van **regenwater** zoveel mogelijk af van het riool om overstroming te voorkomen en grondwater aan te vullen.
8. Creëer **waterbergingen** in bebouwd en onbebouwd gebied, waarop een beroep kan worden gedaan in perioden van droogte.
9. Stimuleer **groene daken** met een aantrekkelijke subsidieregeling, zo mogelijk in combinatie met zonnepanelen.
10. Creëer een **veilig** gevoel in het buitengebied door voldoende toezicht en handhaving.

Post- en bezoekadres: Spoorlaan 434, 5038 CH Tilburg
tel. (013) 535 62 25 * e-mail: bmf@brabantsemilieufederatie.nl * website: www.brabantsemilieufederatie.nl
* Kamer van Koophandel: 41095498 * Triodosbank: NL22 TRIO 0212.4972.51

Landbouw en veeteelt

De landbouw van de toekomst is er een waarin het gebruik van kunstmest, veevoer van grote afstand en bestrijdingsmiddelen is vervangen door regionaal gesloten kringlopen, een vitale bodem en een slimme combinatie van gewassen. Het is een kleinschaligere, diervriendelijke en maatschappelijk gedragen landbouw, die een positieve meerwaarde biedt voor de kwaliteit van de leefomgeving, natuur, gezondheid en het klimaat. Maar ook voor de inkomens van de boeren zelf, die kosten besparen op inputs, direct aan de omgeving leveren en een eerlijke prijs krijgen voor hun duurzame kwaliteitsproduct.

Gemeenten kunnen de transitie naar een duurzame, toekomstbestendige landbouw op de volgende manieren ondersteunen:

1. Stimuleer en ondersteun **grondgebonden landbouw** via onder andere ruimtelijke plannen en voorkom uitbreiding van de veestapel en de komst van mestverwerkingsinstallaties in de gemeente.
2. Stel **duurzaamheidsvoorwaarden** aan het **verpachten** van gemeentegronden voor landbouw. Hierdoor krijgt niet de hoogste bieder de grond, maar de duurzaamst werkende boer. De provincie doet dit al met haar gronden via het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB).
3. Ruim **vrijkomende agrarische bebouwing** (VAB) zo snel mogelijk op door sloop of in het landschap passende herbestemming, zodat criminele activiteiten geen kans krijgen. Nieuwe stallen kunnen alleen worden gebouwd als elders tien procent meer stalruimte verdwijnt (staldering).
4. Stel **strenge geurnormen** om overlast te verminderen en de **volksgezondheid** te beschermen.
5. Zorg spoedig voor beter **toezicht** en meer **handhavingscapaciteit** om de naleving van vergunningen en de juiste werking van stalsystemen (waaronder luchtwassers) te garanderen en mestfraude te voorkomen.
6. Bied voldoende ruimte voor **stadslandbouw**, zodat mensen verantwoord en goedkoop voedsel kunnen verbouwen en tegelijkertijd bewuster worden van de herkomst van hun voedsel.

Energie

In een duurzame energievoorziening besparen we fors op energie en is er geen (netto) uitstoot van broeikasgassen, doordat in onze totale energiebehoefte (elektra, warmte en brandstof) wordt voorzien door hernieuwbare energiebronnen als zon, wind en aardwarmte. Duurzaamheid betekent daarbij ook dat de energievoorziening respect heeft voor de draagkracht van natuur en landschap, de gezondheid van de mens en andere soorten, en de sociaal-economische omstandigheden van de omgeving. Ook is het gebruik van ruimte en materialen in balans gebracht met andere maatschappelijke doeleinden, doordat we zuinig met energie omgaan en verstandige keuzes maken bij de inpassing van opwektechnieken. Op die manier wordt duurzame energie een nieuwe meerwaarde voor de lokale democratie.

Gemeenten kunnen de transitie naar een duurzame, klimaatneutrale en betrouwbare energievoorziening op de volgende manieren ondersteunen:

1. Organiseer **stads- of dorpsgesprekken** om lokaal commitment te creëren aan een breed gedragen energieverhaal. Dit vergroot het lokale bewustzijn over de omvang van de energieopgave en maakt duurzame energie en energiebesparing onderdeel van het lokale leefbaarheidsvraagstuk.

2. Vertaal de resulterende visies naar concrete projecten door het opzetten van **lokale allianties**, waarin onder meer het bedrijfsleven en lokale energie-initiatieven betrokken worden.
3. Onderzoek – in samenspraak met lokale belangen en rekening houdend met natuur en landschap – wat **geschikte windlocaties** zijn binnen de gemeente en benut zoveel mogelijk lege daken voor het plaatsen van **zonnepanelen**, te beginnen met de gemeentelijke gebouwen.
4. Stel algemeen geldende **sociale randvoorwaarden** op voor grootschalige energieopwek binnen de gemeentegrenzen, zodat de gehele lokale gemeenschap kan profiteren van nieuwe (commerciële) ontwikkeling. De middelen uit dergelijke projecten kunnen weer worden aangewend ten behoeve van de energietransitie.
5. Stel een **besparingsfonds** in om energiebesparing in de gebouwde omgeving te stimuleren, zodat de financiële drempel voor isolatiemaatregelen en energiezuinige oplossingen wordt verlaagd.
6. Sluit nieuwbouwwijken niet meer aan op het gasnet, maar zorg in plaats daarvan voor **energieneutrale** woningen.

Mobiliteit

Burgers en bedrijven kiezen steeds meer voor schone, veilige en geluidsarme mobiliteit. Goed voor het milieu en voor onze gezondheid. De gemeente heeft een nadrukkelijke rol in het aantrekkelijker maken van duurzame mobiliteitskeuzes, zoals fietsen, openbaar vervoer en elektrische voertuigen. Kiezen voor slimme mobiliteit in plaats van meer asfalt maakt dat we de huidige infrastructuur bovendien beter kunnen benutten.

Gemeenten kunnen de transitie naar duurzame mobiliteit op de volgende manieren ondersteunen:

1. Geef de fiets ruim baan door te zorgen voor voldoende en goede **fietspaden en stallingsmogelijkheden**. Faciliteer de elektrische fiets door samen met omliggende gemeenten te werken aan **hoogwaardige regionale fietsverbindingen**.
2. Speel in op de toename van elektrische vervoer door te zorgen voor **goede parkeervoorzieningen en voldoende oplaadpalen**. Maak in elke wijk, op bedrijventerreinen en in het centrum bovendien ruimte voor het plaatsen van **elektrische deelauto's**.
3. Zorg samen met de provincie en OV-bedrijven voor voldoende, betaalbaar en comfortabel **openbaar vervoer**. Zorg waar mogelijk voor een goede aansluiting tussen bus en trein. Wees terughoudend met verdere groei van het vliegverkeer.
4. Maak volop gebruik van nieuwe technologie om de **verkeersveiligheid** te vergroten en filevorming te voorkomen. Beperk **geluidshinder** door gelijkmatig rijgedrag te bevorderen, stil asfalt te gebruiken en zo nodig geluidsschermen te plaatsen.
5. Zorg voor voldoende **beplanting** rondom wegen om fijnstof af te vangen en stel een **milieuzone** in om de luchtkwaliteit in dichtbevolkte gebieden te verbeteren.